

Alternatieve-psiichiatrie-huizen

Mensen horen niet thuis in instituten...

Een vrouw van dertig vertelt hoe zij ontdekte dat haar man een buitenechtelijke relatie had, waardoor zij erg emotionele momenten doormaakte en na erg veel ruzie, vecht- en scheldpartijen uiteindelijk totaal overstuur bij een psychiater terecht kwam... De man zag dat het hier duidelijk om een crisis-situatie ging en verwees zijn patiënte naar een psychiatrische kliniek; waar zij tot 'rust' zou kunnen komen... Drie weken heeft deze vrouw in de psychiatrie doorgebracht en is nu als de dood om ooit nog maar één keer overstuur te geraken, uit schrik er opnieuw te belanden.

Zulke, en andere, soortgelijke verhalen hoor je vandaag regelmatig. Er zitten (of liggen) momenteel 3 op 1000 mensen in een psychiatrische inrichting. Of ze er genezen is een andere vraag. Volgens pessimistische berichten zouden slechts 30 % van de behandelde patiënten 'beter' worden in de psychiatrische inrichting. Dat zijn dan vermoedelijk mensen zoals in bovengenoemd voorbeeld. Problemen worden niet altijd opgelost, en dan maar verder weggestopt...

Psychiatrische patiënten zijn mensen zoals jij en ik...

Sinds mensenheugenis gaan er verhalen over dorpsgekken, geesteszieken en abnormalen. In een vroegere tijd konden we deze mensen nog kennen en zien in onze dorpskring of gemeente. Ze werden weliswaar nagekeken of becommentarieerd, maar het behoorde tot ons normale straatbeeld. Het kon best dat iemand die abnormaal gedrag vertoonde deel bleef uitmaken van onze leefgemeenschap; net zoals de blinde, de gehandicapte, de ouderen...

In een tijd echter waarin heel andere waarden centraal kwamen te staan en waar materieel comfort, produktie en vooral ook het individu met zijn streven en ambities belangrijker werden, zijn deze mensen uit ons gezichtsveld verdwenen. Waar zijn ze dan naartoe? Of, bestaan ze niet meer? Heel wat van deze mensen moeten het nu stellen met

een kamer in één van onze talrijke verzorgingsinstituten. Ze leven er met 'soortgenoten' of beter met lotgenoten samen. Inderdaad, wij als gezond deel van de maatschappij hebben beslist dat het voor deze mensen beter is dat ze in een gespecialiseerd milieu verblijven. Een deel van de gezonde samenleving kan hier dan tewerkgesteld worden en zo wordt de professionalisering van de hulpverlening een feit. Specialisatie is namelijk ook iets wat onze samenleving heeft meegebracht. Elke vakman kent heel veel van een erg klein domein. Het effect van deze specializatielandens is ook dat we mensen zijn gaan sorteren. We laten dit sorteren over aan deskundigen die er voor opgeleid horen te zijn. Dat betekent echter dat we heel afhankelijk worden van die deskundigen en hen blindelings volgen; ook al weten — of voelen — we dat dit soms niet goed is voor ons. Zo is het ook in de psychiatrie gegaan...

Heel wat mensen laten zich in de psychiatrie stoppen omdat ze denken dat de deskundige die zoiets doet wel weet dat zoiets goed is voor hen. Heel wat mensen slikken medicamenten omdat ze vermoeden dat de man of vrouw die ze voorschrijft wel weet dat zoiets goed is. We slikken zo niet alleen raadgevingen, medicamenten, we verbruiken om zo te zeggen alles.

In een tijd waarin echter de geneeskunde met reuzeschreden vooruitgaat hebben we nog nooit zoveel zenuwzieke, psychiatrische en psycho-sociale ontevreden mensen gehad. Mag dat

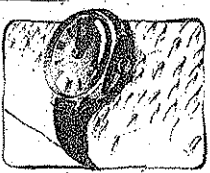
dan geen achteruitgang heten? Psychiatrische patiënten zijn dan vaak mensen zoals jij en ik die het op een bepaald moment niet meer zo zien zitten...

Mensen die gekonfronteerd worden met allerlei invloeden, allerlei eisen en verplichtingen die hun gesteld worden vanuit een over-productieve, over-eisende samenleving, zodat ze het leven niet langer aankunnen. Horen zij daarom thuis in de geneeskunde en een van onze instituten? Zijn deze instituten dan ook geen middel om elk impliciet protest tegen een bepaalde vorm van samenleven veilig op te bergen?

Personeelstekort in de psychiatrie...?

De laatste tijd is er nogal wat te doen over het personeelstekort binnen de psychiatrie. Dokters en ziekenhuisdirecties hebben zich in een open brief niet langer verantwoordelijk verklaard voor heel wat zelfmoorden, brandstichtingen, agressieve ontladingen van patiënten. Als reden hiervoor geven zij het personeelstekort op... Zij noemen de toestanden in hun ziekenhuizen daardoor aanleunend bij wat in de middeleeuwen bestond.

Personeelstekort binnen de psychiatrie kan natuurlijk een van de redenen zijn voor deze wantoestanden, hoewel dat allemaal ook samenhangt met de hele structuur van de psychiatrie op zich. Het medische denken m.b.t. psycho-sociale

problemen wordt niet langer getoleerd, vooral niet door de 'patiënten' zelf. Het enige verweer dat zo iemand heeft, eenmaal dan toch onwetend in de psychiatrie beland, is het gewelddadige optreden. Het personeelstekort is dus vaak een dekmantel voor onkunde en onmacht die verantwoordelijken meer dan ooit ervaren. Veel hangt hier samen met het feit dat een 'psychiatrische fabriek' wordt teruggevoerd tot haar middeleeuwse functie als huis van bewaring.

Het protest komt nu van binnenuit; de mensen die er vastzitten grijpen naar de meest ultieme middelen om boodschappen en signalen uit te sturen naar de buitenwereld. Deze boodschappen dekodeerden als ze enkel te maken hebben met personeelstekort zou wel erg eng en bekrompen zijn.

Door het probleem enkel af te schuiven op de overheid en zo de handen in onschuld te wassen ontkomen heel wat verantwoordelijke medici aan een kritische zelfreflectie m.b.t. de structuur, ja, zelfs m.b.t. hun eigen beroep. Zoiets kan binnen de hulpverlening niet getolereerd worden. Jammer dat zoiets eerst door de patiënten moet worden gezegd...

Men kan zich, het voorgaande in acht genomen, de vraag stellen of de psychiatrische kliniek als dusdanig nog zin of recht op bestaan heeft? Zijn er met evenveel middelen, mensen en minder status niet andere alternatieven uit te denken voor 95 % patiënten die niet thuishoren in een kliniek?

Alternatieven voor de psychiatrie

Als iemand in de psychiatrie terechtkomt wordt hij eens te meer gekonfronteerd met dingen waarvoor hij uiteindelijk in de maatschappij is bezweten: ik moet pillen slikken, ik moet gehoorzamen, ik moet een goede indruk maken bij de dokter en de verpleegster, ik moet presteren, punten halen wil ik hier buitenkomen, ik moet slapen, ik moet in groepstherapie, ik MOET...

Van ont-moeting kan geen sprake zijn, terwijl dit juist een reuze medikament zou zijn. Veelal zie je dan ook dat mensen in de psychiatrie deze extra-druk niet verdragen en juist binnen de psychiatrische instelling méér abnormaal worden en zelfs daar precies tot zelfmoord komen.

Sinds enige tijd is er dan ook tegenwind gaan waaien. De alternatieve psychiatrie begint steeds meer zijn kop op te steken en op een konstruktieve manier te reageren tegen de behandeling van mensen in instituten waar ze niet thuishoren... Deze alternatieve psychiatrie is gegroeid vanuit de confrontatie met hetgeen patiënten en ex-patiënten aanbrachten. Ze is gegroeid vanuit de bekommernis voor de mens en een groot vertrouwen in zijn mogelijkheden.

Alternatieve psychiaters — lang niet allemaal dokters — hebben in Vlaanderen kleinschalige huizen geopend waar met weinig geld, veel inzet van (onbetaalde) krachten en enorm veel warmte en geloof, mensen tot rust kunnen komen en zelf opnieuw krachten kunnen putten om hun leven een nieuwe richting te geven. Deze huizen worden meestal medisch ondersteund, maar zijn vooral niet gericht op een medische behandeling via insputtingen, kalmeermiddelen e.a. Zij willen dan ook een voorhoede zijn voor de psychiatrische instelling om vanuit een veilig, warm en toegenegen milieu mensen de kans te geven zichzelf te herstellen. De meeste van deze huizen vangen ook heel wat wrakstukken uit de traditionele klinieken weer op.

Deze alternatieve strekking is niet nieuw. In Geel (provincie Antwerpen) worden psychiatrische patiënten sinds eeuwen in gezinnen 'verpleegd'; nochtans zien we dat ook hier de kliniek die er omheen werd gebouwd, wordt uitgebreid en dat gezinsverpleging wordt teruggeschroefd.

De beweging van de alternatieve psychiatrie drukt iets uit van de behoefte die er bestaat om opnieuw een maatschappij te bouwen die gemaakt is op mensenmaat, in plaats van een samenleven dat alleen geldt voor supermensen...

De overheid dient dan ook opties te nemen in die zin: ofwel klinieken ondersteunen in hun overbergfunctie, ofwel bouwen en timmeren aan een nieuwe samenleving. 'Ik ben ervan overtuigd dat het mogelijk moet zijn, dank zij een vroegtijdige en meer adequate begeleiding van mensen in psychische nood, met dezelfde budgettaire middelen, een groter aantal personen te helpen, met als resultaat een vermindering van de ziekenhuisopnamen'. Dat zei staatssecretaris Daniël Coens tijdens zijn openingstoespraak tot een internationaal psychiatrisch symposium begin april in Gent.

De overheid zal dan ook deze intenties en overtuigingen dienen te vertalen in een andere vorm van denken en aanpakken. Uiteindelijk zal de psychiatrische kliniek en met haar heel wat dokters, verplegers e.a. moeten uitkijken naar een andere bestemming ten gunste van de 'patiënt'. Of zoiets op korte tijd zal gebeuren, valt te betwijfelen. Zorg er dus voor dat je de eerstvolgende jaren niet met zware problemen komt te zitten... □

BOB VANSANT

Adressen van alternatieve-psychiatrie huizen:

- Passage 144, Tiensestraat 144, 3030 Heverlee (8 mensen)
- Oasis, postbus 6, 2440 Geel (5 mensen, vanaf sept. 2 huizen)
- De Goede Plek, Oude Baan 5, 3170 Herselt (7 tal mensen)
- Oikonde, Ruelensvest 127, 3030 Heverlee (verschillende huizen)
- Het Sas, steenweg op Werchter 72, 3230 Bete-kom (7 tal mensen)
- De Schelp, Elyzeese Velden 7, 9000 Gent (5 mensen)
- De Sleutel, Spanjeveerstraat 18, 9020 Gent (15 tot 20 mensen).